

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců JUDr. Karla Šimky a Mgr. Evy Šonkové v právní věci žalobce: **Ing. S. Sv.**, proti žalovanému: **Krajský úřad Jihočeského kraje**, se sídlem U Zimního stadionu 1952/2, České Budějovice, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 3. 2014, č. j. KUJCK 15609/2014 OZZL/6, za účasti osoby zúčastněné na řízení: **Lesy České republiky, s. p.**, se sídlem Přemyslova 1106, Hradec Králové, v řízení o kasační stížnosti stěžovatele: **S. S.**, zast. Mgr. MUDr. Zdeňkem Kubicou, advokátem, se sídlem Revoluční 655/1, Praha 1, proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 26. 6. 2015, č. j. 10 A 65/2014 - 61,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 26. 6. 2015, č. j. 10 A 65/2014 - 61, **se zrušuje** a věc **se** tomuto soudu **vrací** k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Podáním ze dne 22. 7. 2015, označeným jako „Kasační stížnost Nového žalobce proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 26. 6. 2015, č. j.: 10 A 65/2014-61“, brojí „stěžovatel“ (syn žalobce) proti shora uvedenému usnesení (dále jen „napadené usnesení“) Krajského soudu v Českých Budějovicích (dále jen „krajský soud“) a domáhá se jeho zrušení a vrácení věci krajskému soudu k dalšímu řízení.

Napadeným usnesením odmítl krajský soud žalobcovu správní žalobu směřující proti shora označenému rozhodnutí žalovaného (dále jen „rozhodnutí žalovaného“),

kterým bylo zamítnuto žalobcovo odvolání proti rozhodnutí Městského úřadu Jindřichův Hradec ze dne 27. 11. 2013, č. j. 58938/2013-575 FL (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“).

Prvostupňovým rozhodnutím bylo žalobci, jakožto vlastníku vodního díla, uloženo opatření, spočívající jednak v předložení projektové dokumentace, která bude řešit odstranění poruchy hráze rybníka Lánecký na parcele p. č. 1994/1 v katastrálním území Kunžak, do dvou měsíců od právní moci prvostupňového rozhodnutí, druhak v odstranění dané poruchy, a to do 15 měsíců od právní moci prvostupňového rozhodnutí.

Proti rozhodnutí žalovaného brojil žalobce správní žalobou, podanou dne 12. 5. 2014. Dne 28. 8. 2014 uzavřel žalobce se stěžovatelem darovací smlouvu, jejímž předmětem byl převod vlastnického práva k pozemku p. č. 1994/1 v katastrálním území Kunžak, tedy k pozemku, s jehož vlastnictvím spojovalo prvostupňové rozhodnutí vlastnictví vodního díla na něm umístěného (zápis do katastru nemovitostí byl proveden dne 3. 11. 2014 s účinností ke dni 29. 9. 2014). Dne 14. 3. 2015, za běhu řízení před krajským soudem, žalobce zemřel.

Krajský soud v odůvodnění napadeného usnesení uvedl, že žalobcova procesní subjektivita zanikla jeho smrtí, přičemž se jedná o nedostatek podmínek řízení, který je zpravidla odstranitelný univerzální sukcesí v rámci postupu dle § 107 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona č. 87/2015 Sb. (dále jen „o. s. ř.“). Dále krajský soud konstatoval, že *„[s] ohledem na to, že pozemek p. č. 1994/1 v katastrálním území Kunžak není řešen v dědickém řízení, nepřichází v úvahu na daný případ aplikovat pravidla univerzální sukcese, neboť v rámci dědického řízení nedojde k přechodu vlastnického práva k danému pozemku na dědice, a tudíž ani na základě univerzální sukcese nemůže dojít k procesnímu nástupnictví v tomto řízení.“* V dalším odůvodnění krajský soud vyložil ustanovení § 107a o. s. ř., a dospěl k závěru, že toto *„ustanovení upravuje pravidla singulární sukcese. Jak se z citovaného ustanovení podává, je možné k singulární sukcesi přistoupit pouze na návrh žalobce. Není to postup, který by mohl krajský soud učinit z úřední povinnosti.“* Žalobce žádný takový návrh soudu nepodal. Krajský soud jej o možnosti takový návrh podat nemohl ani poučit, neboť se o převodu vlastnického práva k předmětnému pozemku nedozvěděl před smrtí žalobce. Po smrti žalobce pak dle krajského soudu již nelze singulární sukcesí provést, neboť zde není žalobce, který by ji mohl navrhnout. Krajský soud tudíž uzavřel, že *„v důsledku ztráty procesní subjektivity žalobce nastal nedostatek podmínek řízení, který je neodstranitelný. Nedostatek podmínek řízení nelze odstranit ani cestou univerzální sukcese, ani cestou singulární sukcese. Z procesního hlediska nezbyvá než konstatovat, že neexistuje žádný procesní nástupce, který by mohl v souladu s pravidly občanského soudního řádu (za jejich přiměřeného použití podle § 64 s. ř. s.) vstoupit do probíhajícího řízení.“* Žalobu proto postupem dle § 46 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), odmítl.

Výše uvedeným podáním stěžovatel brojí proti napadenému usnesení krajského soudu a domáhá se jeho zrušení. Stěžovatel namítá, že krajský soud rozhodl o odmítnutí žaloby v rozporu se zákonem, když nesprávně posoudil právní otázku možnosti uplatnění jeho procesního nástupnictví dle ustanovení § 107 odst. 2 o. s. ř.

pokračování

Stěžovatel zejména namítá, že krajský soud neměl jakýkoli důvod uvažovat o aplikaci § 107a o. s. ř., když tento není cílen na případy ztráty procesní způsobilosti, nýbrž na případy individuálního hmotněprávního nástupnictví, tedy singulární sukcese. Soud měl dle stěžovatele postupovat s užitím § 107 s. ř. s., upravujícím postup soudu v případě ztráty procesní subjektivity účastníka řízení. Krajský soud měl tedy nejdříve posoudit, zda povaha věci umožňuje pokračovat v řízení, a po kladném závěru měl pokračovat určením osoby, která je procesním nástupcem žalobce. Stěžovatel prezentuje názor, dle kterého s ohledem na vlastnictví předmětného pozemku a s ním spojených povinností, uložených prvostupňovým rozhodnutím, měl být procesním nástupcem právě stěžovatel, a to na základě převodu vlastnického práva k předmětnému pozemku, o němž krajský soud před odmítnutím žaloby prokazatelně věděl. Stěžovatel konstatuje, že krajský soud uvedené úvahy neučinil, resp. jeho závěry v tomto směru jsou nesprávné a absurdní.

Pro podporu své argumentace odkazuje stěžovatel na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 2011, sp. zn. 26 Cdo 1753/2010, a ze dne 25. 5. 2010, sp. zn. 25 Cdo 2883/2009.

Stěžovatel se zejména vymezuje vůči argumentaci krajského soudu, dle níž je aplikace § 107 o. s. ř. vyloučena, protože předmětný pozemek není předmětem dědického řízení o pozůstalosti po žalobci a zároveň není přípustná ani aplikace ustanovení § 107a o. s. ř., jelikož nebyl podán návrh na změnu osoby žalobce ze strany původního žalobce a tudíž mu nezbyvalo, než danou správní žalobu odmítnout. Stěžovatel v tomto směru namítá, že ustanovení § 107 o. s. ř. není omezeno pouze na případy dědického nástupnictví.

S odkazem na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 1996, sp. zn. 2 Cdon 554/96, stěžovatel dodává, že není správný ani názor krajského soudu, dle kterého by po převodu vlastnického práva k předmětnému pozemku bylo možno s novým vlastníkem pozemku pokračovat v řízení pouze na návrh (původního) žalobce. Dochází zde totiž k přímému procesnímu nástupnictví, takže ke změně účastníka řízení dochází bez toho, aby o tom soud rozhodoval. Postačí, aby byla tato skutečnost u soudu uplatněna. Dle stěžovatele je z citovaného rozhodnutí zřejmé, že takováto sukcese může být uplatněna nejen žalobcem, nýbrž i nabyvatelem předmětného práva. Není proto pravda, že odmítnutí žaloby bylo nezbytností, neboť dle stěžovatele zde existovala procesní alternativa.

Konečně stěžovatel uvádí, že v řízení před krajským soudem nebyly dány podmínky pro postup dle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s., neboť zde nebyla neodstranitelná překážka řízení, která by bránila projednání příslušné správní žaloby, když soud prokazatelně věděl, s kým má v daném případě jednat na straně žalobce, ale tomu již náležitě nepřizpůsobil svůj procesní postup. Krajský soud uplatnil v neprospěch stěžovatele krajně formalistický výklad ustanovení o. s. ř. o procesním nástupnictví, a zcela tak pominul jejich účel a smysl.

Žalovaný ve svém vyjádření k podání stěžovatele projevil nesouhlas s tím, aby měl stěžovatel výhodu v případě, že jeho advokát v rozporu se zásadou *vigilantibus iura scripta sunt*, která je dnes v o. s. ř. zdůrazněna, včas nepodal zásadní informaci o daru žalobce soudu a na místo toho opožděně podává sofistikované výklady o tom, co vše měl dělat soud. Právo na spravedlivý proces nemůže v daném případě zhojit procesní pasivitu

strany sporu. Je vinou žalobce, nikoli krajského soudu, že bylo řízení o žalobě ukončeno. Žalovaný tedy uzavřel, že žalobce měl včas (tedy předtím, než zemřel) krajskému soudu sdělit důležité skutečnosti. Navrhl proto, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost odmítl.

Osoba zúčastněná na řízení se ke kasační stížnosti stručně vyjádřila v tom smyslu, že se ztotožňuje se způsobem, jakým krajský soud v řízení a v souvislosti s ukončením řízení postupoval, a navrhla proto zamítnutí kasační stížnosti.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval kvalifikací stěžovatelova podání ze dne 22. 7. 2015, se zaměřením na posouzení, zda se jedná o kasační stížnost.

Kasační stížnost je opravným prostředkem proti pravomocnému rozhodnutí krajského soudu ve správním soudnictví, jímž se účastník řízení, z něhož toto rozhodnutí vzešlo, nebo osoba zúčastněná na řízení, domáhá zrušení soudního rozhodnutí. Kasační stížnost je přípustná proti každému takovému rozhodnutí, není-li dále stanoveno jinak (§ 102 s. ř. s.).

Podání stěžovatele splňuje zákonem vyčtené znaky kasační stížnosti krom jediného - podání totiž neučinil účastník řízení před krajským soudem, ze kterého napadené rozhodnutí vzešlo, ani osoba zúčastněná na řízení, nýbrž osoba, která tvrdí, že jí bylo postavení účastníka řízení krajským soudem upřeno na základě nesprávného výkladu právního předpisu upravujícího procesní nástupnictví.

Nejvyšší správní soud i přes absenci výše uvedeného znaku vyhodnotil stěžovatelovo podání jako kasační stížnost. K tomuto byl veden úvahou, že odůvodnění napadeného usnesení krajského soudu, kterým byla žalobcova žaloba odmítnuta, se sice zakládá na konstatování neodstranitelného nedostatku podmínky řízení, avšak svůj základ má v předchozí úvaze krajského soudu o možnosti aplikace norem upravujících procesní nástupnictví. Jelikož však krajský soud uvážil o možnosti aplikace § 107 o. s. ř. negativně, nevydal o tomto samostatné rozhodnutí, proti kterému by stěžovatel mohl brojit kasační stížností. Nejvyšší správní soud se přitom v rámci své dosavadní rozhodovací činnosti vyslovil pro závěr, že proti rozhodnutí krajského soudu ve věci procesního nástupnictví je kasační stížnost přípustná (srov. např. rozsudek ze dne 11. 11. 2004, č. j. 2 Afs 48/2004 – 108). Nelze přitom nalézt dostatek argumentů pro závěr, že v případě, kdy krajský soud dospěje k názoru, že osoba, která vstoupila před smrtí žalobce do hmotného práva spojeného s povinností přezkoumávanou v daném soudním řízení, nemůže být procesním nástupcem, by snad tato osoba měla být vyloučena z okruhu osob aktivně legitimovaných k podání kasační stížnosti, neboť i takovou úvahou krajského soudu mohla být v konečném důsledku dotčena na svých právech. Tím spíše by tudíž krom účastníka řízení a osoby zúčastněné na řízení měla být oprávněna k podání kasační stížnosti osoba, která se domáhá svého procesního nástupnictví, dospěl-li krajský soud k závěru, že pro nemožnost využití institutu procesního nástupnictví zde existoval neodstranitelný nedostatek podmínky řízení, pro který nakonec soud žalobu odmítl. Ustanovení § 102 s. ř. s. proto Nejvyšší správní soud vyložil tak, že kasační stížnost může podat i osoba, která *stricto sensu* není účastníkem řízení či osobou zúčastněnou na řízení, tvrdí-li, že v důsledku pochybení krajského soudu jí bylo takové procesní postavení upřeno.

pokračování

Dále Nejvyšší správní soud posuzoval přípustnost kasační stížnosti a shledal, že tato byla podána včas a obsahuje alespoň některý z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. Stěžovatel je v řízení o kasační stížnosti řádně zastoupen advokátem. Stížnost pak není nepřipustná ani ve smyslu ustanovení § 104 s. ř. s., protože soud dospěl k závěru o její přípustnosti.

Stěžovatel v kasační stížnosti namítá, že krajský soud rozhodl nezákonně o odmítnutí žaloby, čímž je dán důvod kasační stížnosti dle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s.

K posouzení důvodnosti této námitky je třeba přezkoumat souladnost procesního postupu krajského soudu, spočívajícího v odmítnutí žaloby dle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. pro neodstranitelnou překážku v řízení. Tuto překážku krajský soud shledal v nedostatku procesní subjektivity žalobce (zánik subjektivity v důsledku smrti) ve spojení s (dle názoru krajského soudu) neexistencí osoby, se kterou by mohlo být v řízení na místě žalobce pokračováno. K závěru o tom, že zde není osoba, se kterou by bylo možné pokračovat na místě žalobce, dospěl krajský soud na základě úvahy, dle níž je třeba v případech ztráty procesní subjektivity žalobce postupovat dle § 107 o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s., avšak nelze tak učinit v dané věci, neboť k nabytí věci, k níž se váže povinnost, o níž v řízení jde, stěžovatelem, došlo v důsledku převodu za žalobcova života, nikoli přechodem v důsledku žalobcovy smrti.

Krajský soud při posouzení případu postupoval dle ustanovení § 64 s. ř. s., podle něhož *„[n]estanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro řízení ve správním soudnictví přiměřeně ustanovení první a třetí části občanského soudního řádu“*, konkrétně pak hodnotil možnosti procesního nástupnictví podle § 107 a 107a o. s. ř.

To je postup v zásadě správný, neboť soudní řád správní výslovně upravuje procesní nástupnictví jen pro případ změny působnosti žalovaného správního orgánu (§ 69).

Z textu § 107 odst. 1 o. s. ř. se podává, že *„[j]estliže účastník ztratí po zahájení řízení způsobilost být účastníkem řízení dříve, než řízení bylo pravomocně skončeno, posoudí soud podle povahy věci, zda v řízení může pokračovat. Není-li možné v řízení ihned pokračovat, soud řízení přeruší. O tom, s kým bude v řízení pokračováno, soud rozhodne usnesením“*, načež navazuje odstavec druhý, dle kterého *„[z]tratí-li způsobilost být účastníkem řízení fyzická osoba a umožňuje-li povaha věci pokračovat v řízení, jsou procesním nástupcem, nestanoví-li zákon jinak, ti, kteří vstoupili do práva nebo povinnosti, o něž v řízení jde.“*

Podle § 107a odst. 1 *„[m]á-li žalobce za to, že po zahájení řízení nastala právní skutečnost, s níž právní předpisy spojují převod nebo přechod práva nebo povinnosti účastníka řízení, o něž v řízení jde, může dříve, než soud o věci rozhodne, navrhnout, aby nabyvatel práva nebo povinnosti, popřípadě ten, kdo převzal výkon vlastnického práva k majetku, o něž v řízení jde, vstoupil do řízení na místo dosavadního účastníka; to neplatí v případech uvedených v § 107“*.

Přiměřenost užití občanského soudního řádu ve správním soudnictví znamená, že při užití občanského soudního řádu jsou respektovány odlišnosti správního soudnictví.

Je-li soudní řád správní nástrojem k zajištění spravedlivé ochrany soukromých práv a zájmů (§ 1 o. s. ř.), pak účelem správního soudnictví je poskytování ochrany veřejným subjektivním právům (§ 2 s. ř. s.), tedy ochrana subjektů zejména proti orgánům veřejné správy. Přiměřenost užití pak vyjadřuje volnější vztah mezi užitým ustanovením a vymezenými právními vztahy (k tomu blíže Soudní řád správní, Komentář, L. Potěšil, V. Šimíček a spol., Leges 2014, s. 340).

V daném případě nastala poněkud netypická situace, kdy zemřel žalobce v řízení, jehož předmětem bylo správní rozhodnutí vážící se k němu jako k vlastníku určité nemovitosti, přičemž předmětem sporu bylo, zda skutečně byl v pozici vlastníka, který měl danou veřejnoprávní povinnost nést či nikoliv; tuto nemovitost, s níž podle názoru správního orgánu měla být povinnost spojena, před svou smrtí převedl žalobce na svého syna (stěžovatele).

Možnost užití ustanovení § 107 a 107a o. s. ř. krajský soud sice po formální stránce posoudil správně, nicméně, podle názoru Nejvyššího správního soudu, nedostatečně reflektoval charakter správního soudnictví a podstatu daného sporu, u něhož pokračování v řízení bylo namístě. Předmětem sporu byla stále na základě prvostupňového rozhodnutí existující veřejnoprávní povinnost vázaná na vlastníka pozemku, přičemž právě spojení daného pozemku a uložené povinnosti bylo žalobou zpochybňováno.

Pozbyl-li žalobce v daném případě způsobilosti pokračovat v řízení v důsledku své smrti, pak ve smyslu § 107 o. s. ř. mohla na jeho dědice přejít pouze jeho procesní práva, což by ovšem v daném případě nemohlo vést k věcnému řešení. Stěžovateli nelze přisvědčit v názoru, že lze aplikovat ustanovení § 107 odst. 2 o. s. ř., neboť to se vztahuje výhradně k případům, kdy k přechodu hmotných práv došlo v důsledku ztráty způsobilosti žalobce; v daném případě však rozhodná hmotná práva byla převedena před žalobcovou smrtí.

Žalobce sám ovšem v důsledku ztráty své způsobilosti nemohl podat návrh podle § 107a, nicméně takový návrh by mohl být podán kteroukoliv osobou, na niž přešla v důsledku zániku způsobilosti žalobcova procesní práva, tedy mohli tak učinit jeho dědicové. V tom směru měl být krajský soud za dané situace aktivní a tuto možnost jim měl poskytnout. Nezjistil tedy řádně, zda existují podmínky pro pokračování v řízení, či zda je nutné pro jejich nedostatek žalobu odmítnout podle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

Nejvyšší správní soud tak má za to, že krajský soud při úvaze o aplikaci § 107 a 107a o. s. ř. nepřihlédl k požadavku přiměřenosti jejich užití na daný případ a v důsledku toho nezákonně žalobu odmítl. V tomto směru lze kasační stížnost označit za důvodnou.

Z těchto důvodů nejvyšší správní soud napadené usnesení krajského soudu postupem dle ustanovení § 110 odst. 1 věty první před středníkem s. ř. s. zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení. Krajský soud je podle § 110 odst. 4 s. ř. s. v dalším řízení vázán výše uvedeným právním názorem.

pokračování

Dle ustanovení § 110 odst. 3 věty první s. ř. s. platí, že „[z]ruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti.“

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 16. prosince 2015

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu